

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף קכג

(בעמוד הקודם)

(רבי אבהו משום דריש לקיש אמר) לגבל ולתפלה ולנטיילת ידים - ארבעת מילין: לשלושת הדברים הללו יש דין של ארבע מיל.

גבל: פועל העובד בלישת עיסות (= גיבול) של עמי ארצות שכליהם טמאים, אם יש מקווה במרחק 4 מיל ממקומו, הוא צריך ללכת ולהטביל את הכלים בשביל לגבל את העיסות בטהרה.

לתפילה: ההולך בדרך ורוצה ללון, אם יש בית הכנסת במרחק 4 מיל ממקומו, צריך ללכת וללון שם בשביל שיתפלל מחר בבית הכנסת.

לנטיילת ידיים: ההולך בדרך ורוצה לאכול פת, אם יש לו אפשרות להשיג מים במרחק 4 מיל ממקומו, צריך ללכת לשם בשביל ליטול ידיים לאכילה.

אמר רב נחמן בר יצחק: א. לא רבי אבהו אמר זאת בשם ריש לקיש, אלא 'איבו' (והשומע טעה בין איבו לאבהו). ב. הוא אמר ארבעה דברים שיש להם דין ארבע מיל. והרביעי הוא 'עבודה' כנ"ל (עור רך של נבילה מטמא בטומאת נבילה כמו בשר, מכיון שהוא ראוי לאכילה. אבל אם עיבדו אותו או דרכו עליו במשך זמן של 4 מיל, הוא יצא מכלל מאכל ודינו כעור בעלמא שטהור).

א"ר יוסי בר' חנינא לא שנו אלא לפניו: רק אם הארבע מיל הם בדרך לפניו שהוא צריך ללכת בה. אבל לחזור לאחוריו אפילו מיל אחד הוא אינו צריך לחזור. אמר על כך רב אחא בר יעקב, מכאן אתה לומד שדוקא מיל הוא לא צריך לחזור, אבל פחות ממיל עליו לחזור.

*

תנו רבנן, ליגיון העובר ממקום למקום: פלוגה של חיילים העוברת ממקום למקום, והיא נכנסה לבית, הבית טמא. משום שלא תמצא ליגיון של חיילים שאין לו כמה 'קרקפלין' - עור של ראש אדם מת. הם משתמשים בזה לעשות כישופים במלחמה. ואל תתמה על כך, שהרי קרקפלו של ר' ישמעאל מונח בראש מלכים (כמסופר בעשרה הרוגי מלכות, שהקיסר הפשיט את העור של ראשו בעודו חי).

משנה: המפשיט עור של בהמה או חיה טהורה שחוטתה והוא (= המפשיט) טמא, או שהפשיט עור של בהמה או חיה טמאה בטומאת נבילות והוא (= המפשיט) טהור, בין אם הפשיט עור של בהמה דקה או של בהמה גסה, אם הפשיטו כדי לעשות מהעור שטיח למיטה ושולחן, הרי העור נעשה 'יד' לבשר בשיעור של 'כדי אחיזה'. כלומר אם הפשיט את העור בשיעור שהוא יכול לאחוז בעור ולהחזיק בו, הרי העור נחשב חיבור לבשר ונעשה 'יד' לעניין להוציא טומאה מהבשר (אם הבשר נבילה) והנוגע בעור נטמא, וכן לעניין להכניס טומאה לבשר אם הבשר טהור והנוגע בעור טמא. אבל אם הפשיט יותר מ'כדי אחיזה' אינו חיבור לבשר, ואינו נעשה 'יד' לבשר.

ולחמת עד שיפשיט את החזה: ואם מפשיטו כדי לעשות מהעור חמת (= מין נוד שמאחסנים בתוכו דבש), שהדרך להתחיל להפשיט מפיה של הבהמה וממשיך לצד זנבה, והעור נשאר כפול כמו שהוא (= שלא עושה חתך לאורך הבהמה, אלא מקפל את העור לאחוריו ומוציא את העור בשלימותו), העור נעשה 'יד' לבשר כל עוד לא הפשיט את החזה, לפי שהחזה הכי קשה להפשטה יותר מכל האיברים, אבל לאחר שהפשיט את החזה אין העור 'יד' לבשר.

המרגיל כולו חבור לטומאה ליטמא ולטמא: שהפשיט לצורך חמת כנ"ל, אבל התחיל להפשיט מרגליה של הבהמה והמשיך לצד הראש והעור נשאר כפול כמו שהוא, כל העור חיבור לבשר, לפי שהחזה נמצא בסוף הפשטו, ולכן כל העור חיבור לטמא ולהיטמא, והנוגע בעור המופשט כנוגע בבשר.

עור שעל הצואר: הוא נפשט מעצמו, ולכן לדעת רבי יוחנן בן נורי אינו חיבור, ולדעת חכמים הוא חיבור והוא 'יד' לבשר עד שיפשיט את כל העור.

גמרא: מכאן ואיך מאי? מה הדין אם הפשיט יותר מהשיעור (= יותר מכדי אחיזה לשטיח, או שהפשיט את החזה לחמת)?

אמר רב: כל העור המופשט טהור ולא נטמא משום 'יד' עד מקום חיבורו לבשר, אבל ממקום חיבורו ואילך הוא טמא משום 'שומר'.

רבי אסי אמר: טפח מהעור המופשט הסמוך לבשר טמא מדין 'יד' לבשר, כיון שהדרך לאחוז בטפח הסמוך לבשר ולמשוך בו את העור כדי להפשיטו. אבל לדעת רב אין זה גורם לו להיחשב ל'יד', אלא רק אם מטלטלים בו את האוכל.

קושיא על רבי אסי: **מיתיבי:** למדנו בברייתא - המפשיט בשיעור של 'כדי אחיזה', מכאן ואילך (= אם הפשיט יותר מכדי אחיזה) הנוגע בעור המופשט טהור. ע"כ הברייתא. לכאורה כוונת הברייתא 'בעור המופשט' שאפילו בטפח הסמוך לבשר טהור, וזה שלא כדבר רבי אסי!

תירוץ: **לא, לבד מטפח הסמוך לבשר:** כוונת הברייתא על שאר העור חוץ מהטפח הסמוך לבשר שהוא טמא.

הגמ' מנסה להביא ראיות לדברי רב:

תא שמע: למדנו בברייתא - הנוגע בעור שכנגד הבשר שעדיין לא הופשט, טמא (מדין 'שומר'). ע"כ הברייתא. משמע שדווקא עור שכנגד הבשר טמא אבל בטפח הסמוך לבשר טהור! וכדברי רב.

דחיית הראיה: **תנא כל טפח הסמוך לבשר עור שכנגד הבשר קרי ליה:** הברייתא קוראת לטפח הסמוך לבשר בשם 'עור שכנגד הבשר', ואין ראייה מכאן לדברי רב.

ת"ש: למדנו בברייתא - המפשיט עור בבהמה ובחיה בטהורה ובטמאה בדקה ובגסה, לצורך שטיח שיעורו כדי אחיזה, ואם הפשיט יותר מכדי אחיזה טהור, וגם הטפח הסמוך לבשר טהור. ע"כ הברייתא. וזה כדברי רב שאם הפשיט יותר מכדי אחיזה כל העור טהור!

דחיית הראיה: **הכא במאי עסקינן בטפח ראשון:** הברייתא מדברת בטפח הסמוך לכדי אחיזה, כגון שהפשיט רק שני טפחים, שאותו טפח הסמוך ל'כדי אחיזה' אינו אוחז בו כדי למשוך את העור, כי זה לא נוח לו להפשיט כך, אלא מפשיט בסכין, ובמקרה כזה גם רבי אסי מודה שהטפח הסמוך לבשר לא מטמא משום 'יד', כי העור הזה לא משמש כ'יד' להפשיט את שאר העור. אבל לאחר שהפשיט שלושה

או ארבעה טפחים והעור המופשט מכביד ויורד כלפי מטה, אז הוא אוחז בטפח הסמוך לבשר ומושך אותו, וכובד העור מסייע לו להפשיט את שאר העור.

*

תנא, כמה הוא השיעור של '**כדי אחיזה? טפח** הסמוך לבשר.

קושיא: **והא תניא טפחיים** (= שני טפחים)?

תירוץ: **אמר אביי טפח כפול:** כלומר הברייתא שאמר 'טפח' כוונתה לטפח כפול (= שני טפחים). **תניא נמי הכי, כמה כדי אחיזה? טפח כפול.**

*

תנן התם טלית שהתחיל בה לקורעה: כלי שקיבל טומאה, ולאחר מכן נשבר, הוא נטהר מהטומאה. ולכן טלית שנטמאה, והתחיל לקרוע אותה, אם קרע את רוב הטלית היא טהורה, למרות שמיעוט ממנה נשאר מחובר.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: כל זה דוקא בטלית שהוא כבר הטביל אותה במקוה, שהיא 'טבולת יום' ועליו להמתין עד הערב כדי שתטהר. אמנם בגלל שהוא היה צריך להשתמש בה לפני כן, הוא קרע את רובה. בכזה מקרה אנו לא חוששים שמא הוא לא יקרע את רובה של הטלית, כי בכל מקרה הוא לא שומר עליה, שהרי הטביל אותה במים והטבילה מקלקלת אותה. אבל טלית שנטמאה ואינה טבולת יום, לא מועיל לקרוע את רובה כדי לטהר אותה, וצריך לקרוע את כולה. משום שאנו גוזרים שמא מחמת שהוא חושש לקלקל אותה הוא יקרע פחות מרובה, ויחשוב שהוא קרע את רובה, ואז היא תשאר טמאה והוא ישתמש בה לטהרות.

אמר רבה שתי תשובות בדבר: רבה לא מסכים עם רב נחמן משתי סיבות. האחת - אם מדובר בטלית טבולת יום, יש לנו חשש אחר. שמא יאמרו שטבילה בת יומא מטהרת את הבגד עוד לפני שהגיע הלילה ('הערב שמש'). כי אנשים יראו שהוא הטביל את הטלית ומשתמש בה, והם לא יבינו שבגלל שקרע את רובה היא נטהרה.

ועוד - אם אתה גוזר על עשיית רוב של דבר שמא לא נעשה כראוי, אם כן גם בעולת העוף שלדעת רבי אלעזר ברבי שמעון מולק בה רק את רוב הסימנים (=

הקנה והושט), היה עליו לגזור שלא לעשות כן מחשש שימלוק פחות מרוב ויחשוב בטעות שמלוק רוב.

אמר ליה רב יוסף: רב יוסף עונה לרב על שאלותיו. מה שאמרת 'גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה', אין חשש. כי הקריעה שהוא קורע את רובה מוכיחה שרק בגלל זה היא נטהרה. ומה שאמרת 'גם עולת העוף אליבא דר' אלעזר בר' שמעון היה עליו לגזור שלא מספיק למלוק את רובה', אין חשש, כי כהנים זריזים הם ומדקדקים בעבודתם.

תא שמע המפשיט בבהמה: ראייה ממשנתנו. המפשיט את הבהמה לעשות מעורה שטית, אם הפשיט כדי אחיזה העור המופשט מטמא. ומשמע שאם הפשיט יותר מכדי אחיזה העור שהופשט טהור. ומדוע? הרי לפי דברי רב נחמן עלינו לגזור שמא הוא יפשיט רק כדי אחיזה, והוא יסבור שהפשיט יותר, ואז הוא יגע בעור כשהוא טמא והוא יסבור שהעור נשאר טהור אבל האמת שהעור טמא. אם כן מוכח שלא חוששים לזה וקשה על רב נחמן!

תירוצ: אי בטומאה דאורייתא הכי נמי, הכא במאי עסקין בטומאה דרבנן: אם היה מדובר שהמפשיט טמא בטומאה דאורייתא, אכן היה צריך לגזור עליו. אבל כאן מדובר שהוא טמא בטומאה דרבנן, ולכן לא גוזרים טומאה (מפני החשש שמא הוא הפשיט רק כדי אחיזה וטעה וסבר שהפשיט יותר).

קושיא: תינח טמא בטהורה, טהור בטמאה טומאה דאורייתא היא! כל זה טוב למקרה שהמפשיט טמא והבהמה טהורה. אבל הרי המשנה אמרה שהדין הזה הוא בין בבהמה טהורה (והמפשיט טמא), ובין בבהמה טמאה (והמפשיט טהור). ובבהמה טמאה זו טומאה דאורייתא, ואם כן עלינו לחשוש שהמפשיט אותה (לאחר שהופשטה בכדי אחיזה) אינו טהור, מחשש שמא היא הופשטה כדי אחיזה ולא יותר. **תירוצ:** בטרפה: מדובר בבהמה טריפה והיא טמאה מדרבנן. **קושיא:** טרפה בת טמויי היא? האם בהמה טריפה מטמאת? **תירוצ:** אין וכו': כן! וכמו שאמר אביו של שמואל 'טרפה ששחטה מטמאה במוקדשין', ואכן מדובר בבהמה של קודשים שנשחטה והתברר שהיא טריפה, שהיא מטמאה מדרבנן את הנוגע בה.

ת"ש רבי דוסתאי בן יהודה וכו': המפשיט את העור של שרצים, גם לאחר שהפשיט כדי אחיזה, העור נחשב מחובר לבשר, עד שיפשיט את כולו. בגלל

שהעור הזה קשה להפשטה. ומשמע שדוקא בשרצים הדין כן אבל בבעלי חיים אחרים כגון גמל שקל להפשיט את עורו, לאחר שהפשיט כדי אחיזה העור אינו נחשב מחובר. ומדוע לא גוזרים שמא הפשיט כדי אחיזה בלבד?

תירוץ: לא תימא וכו': אלא תאמר שיש לדייק מדברי הברייתא שעור של גמל שהופשט יותר מכדי אחיזה אינו חיבור. אלא תדייק כך – דוקא המפשיט שרצים, העור מחובר עד שיפשיט את כולו. אבל המפשיט גמל והגיע עד הצואר, העור שעל הצואר אינו נחשב כמחובר, בגלל שקל להפשיט אותו משם ואילך. והברייתא הזו סוברת כר' יוחנן בן נורי במשנתנו.

*

אמר רב הונא משום ר"ש בר' יוסי: כל מה שאמרנו שטלית טמאה שקרע את רובה טהורה, דוקא כשלא השאיר בה חלק שלם 'כדי מעפורת' – סודר. אבל אם השאיר בה כדי מעפורת, זהו חלק חשוב, והטלית נחשבת כמחוברת ונשארת בטומאתה.

*

אמר ריש לקיש: לדעת ר"ל כל מה שאמרנו שמועיל לקרוע את רוב הטלית כדי לטהר אותה, זה דוקא בבגד, כי גם אם יתפור אותו הוא לא יכול לחזור לקדמותו. אבל עור שחתך את רובו אינו נטהר, כי אם יתפור אותו הוא 'יחלים' כלומר יחזור לקדמותו. ורק אם יקרע את כולו הוא נטהר. אבל לדעת רבי יוחנן אפילו עור שקרע את רובו לא יחזור לקדמותו ולכן הוא נטהר.

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש: עור הטמא בטומאת מדרס, אם חשב לעשות ממנו רצועות וסנדלים, כאשר הוא מתחיל לחתוך אותו באיזמל הוא נעשה טהור, זו דעת רבי יהודה. אבל לדעת חכמים הוא נשאר טהור עד שיחתוך אותו לחתיכות קטנות מחמשה טפחים (כי חמשה טפחים זהו השיעור לטומאת מדרס). עד כאן הברייתא.

ומשמע שכאשר הוא מקטין את העור מחמשה טפחים הוא טהור, אפילו אם לא חתך את העור לשני חלקים אלא עשה חתך בחלק מהעור. ומדוע? הרי ניתן לחזור ולתפור את העור! **תירוץ: כי קאמרי דחלים היכא דקא צרי ליה להדיא, הכא במאי עסקינן במקצע ובא לו דרך סביבותיו:** כל מה שאמצרנו שהעור יכול לחזור למצבו

הראשון, זה רק כאשר הוא עושה קרע באמצע העור לאורך או לרוחב (שאז אפילו אם חתך את רוב העור, ניתן לתפור אותו והוא חוזר לקדמותו). אבל כאן מדובר שהוא עשה חתך בקצה העור מסביב לעור, במצב כזה כזה גם אם תופרים את העור הוא כבר לא יחזור לקדמותו.

מתיב ר' ירמיה: ממשנתנו 'המפשיט בבהמה ובחיה בטהורה ובטמאה בדקה ובגסה, לשטיח כדי אחיזה' העור טמא. ומשמע שאם הפשיט יותר מכדי אחיזה העור טהור. ומדוע? הרי כמו שאתה אומר בעור שחתכו את רובו שהוא נחשב מחובר, תאמר גם כאן שהעור נחשב מחובר לבשר. תירוץ: **תרגמה ר' אבין ראשון ראשון עושה ניפול:** עור שמופשט מבהמה אינו יכול לחזור לעולם להיות מחובר לבהמה, ולכן כל חלק וחלק שמופשט נחשב כמופרש לגמרי. מה שאין כן כשעושה חתך בעור, ניתן לתפור אותו ולהחזירו לקדמותו.

מתיב רב יוסף: ממשנתנו 'עור שעל הצואר, רבי יוחנן בן נורי אומר אינו חבור'. מדוע? הרי הוא לא הופשט!

אמר ליה אביו: אם כן מהמשך המשנה 'וחכמים אומרים חבור' תוכיח להיפך!

אלא אמר אביו המחלוקת של רבי יוחנן בן נורי וחכמים אינה קשורה לענינו. והמחלוקת שלהם היא 'בשומר העשוי לנתק מאליו', כלומר העור שעל הצואר אם לא יפשיטו אותו הוא יפול לבסוף מאליו. והשאלה היא האם 'שומר' כזה נחשב שומר או לא. (כי העור הוא 'שומר' של הבשר ובגלל זה הוא טמא יחד עם הבשר, אבל אם הוא אינו שומר הוא טהור).